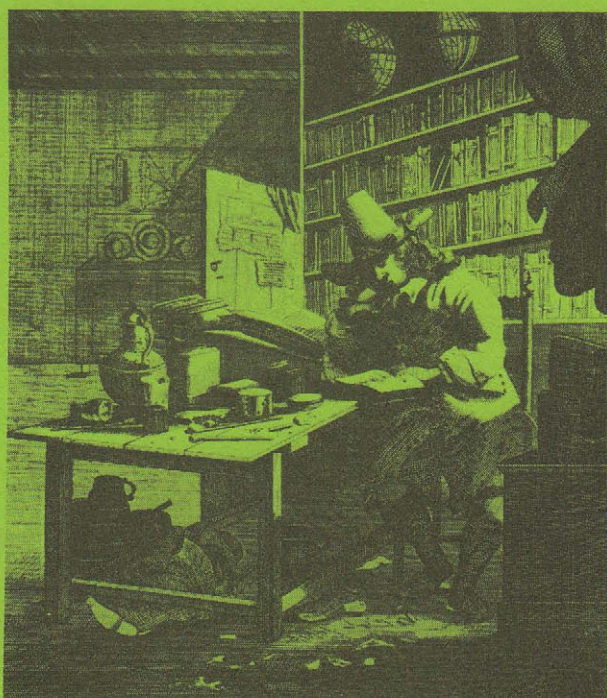

BATAVIA ACADEMICA

BULLETIN
VAN DE NEDERLANDSE WERKGROEP
UNIVERSITEITSGESCHIEDENIS

IV (1986) 1

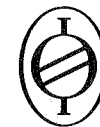

APA - HOLLAND UNIVERSITY PRESS
AMSTERDAM & MAARSSEN

BATAVIA ACADEMICA

BULLETIN
VAN DE NEDERLANDSE WERKGROEP
UNIVERSITEITSGESCHIEDENIS

IV (1986)

APA-HOLLAND UNIVERSITY PRESS
AMSTERDAM & MAARSSEN

BATAVIA ACADEMICA
BULLETIN VAN DE NEDERLANDSE WERKGROEP
UNIVERSITEITSGESCHIEDENIS

JAARGANG IV (1986) (2 afleveringen)

★ ★ ★

REDACTIE

J.A.H. Bots, R. Feenstra, W.Th.M. Frijhoff,
A.M. Luyendijk-Elshout en C.M. Ridderikhoff

REDACTIE-SECRETARIAAT

J.A.H. Bots, Erasmusplein 1, Postbus 9103,
6500 HD Nijmegen

SECRETARIAAT-WERKGROEP

Mevr. C.M. Ridderikhoff, Marijkestraat 79,
1111 EJ Diemen, tel. 020-995302

★ ★ ★

Contributie: lidmaatschap van de Werkgroep f 25,-; studenten f 17,50. Het lidmaatschap van de Werkgroep geeft recht op het Bulletin.
Alle betalingen op bankrekeningnummer 42 60 49 519 van de Amro-bank te Rotterdam (postgiro van de bank: 3016), ten name van de Stichting Batavia Academica.

★ ★ ★

Prijs per jaargang voor bibliotheken en instellingen f 25,-; losse nummers f 15,-

Besteladres:

(exclusief BTW)

APA / POSTBUS 122 / NL-3600 AC MAARSEN / HOLLAND

© 1986 Holland University Press bv, Amsterdam & Maarssen

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt door druk, fotodruk, fotocopie, microfilm, of op andere andere wijze, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.
No part of this book may be translated or reproduced in any form by print, photoprint, photocopying, microfilm, or any other means, without the written permission from the publishers.

ISSN 0168-7212

BATAVIA ACADEMICA IV (1986) 1

HILDE DE RIDDER-SYMOENS & JACQUES PAQUET

BIBLIOGRAFISCH OVERZICHT
UNIVERSITEITSGESCHIEDENIS DER NEDERLANDEN
1984-1985

In 1985 is deel 5 over het jaar 1981 van de bibliografie *The History of European Universities. Work in Progress and Publications*, ed. J. Fletcher, verschenen. *Belgium and the Netherlands* beslaan de blz. 1-10. Via de plaatsnamenindex kunnen referenties over het Hoger Onderwijs in de Lage Landen die in het buitenland verschenen zijn, teruggevonden worden.

Om de inventarisatie van het lopend onderzoek over de universiteitsgeschiedenis en de lijst van de gepubliceerde bijdragen *up to date* te houden, doen we een beroep op uw medewerking. Gegevens over uw eigen lopend onderzoek, wijzigingen hieromtrent en bibliografische referenties zijn welkom bij C. M. Ridderikhoff, Prinses Marijkestraat 79, 1111 EJ Diemen of H. de Ridder-Symoens, Blandijnberg 2, B 9000 Gent (België).

ALGEMEEN

1. P. G. Bietenholz en Th. B. Deutscher (eds.), *Contemporaries of Erasmus. A Biographical Register of the Renaissance and Reformation. Vol. I: A-E* (Collected Works of Erasmus; Toronto U.P. 1985).
2. H. Bots en R. Bastiaanse, 'Le Refuge Huguenot et les Provinces-Unies. Une esquisse sommaire', *Le Refuge huguenot*, ed. M. Magdelaine en R. von Thadden (Parijs 1985) 63-82.
3. J. Breed e.a. (eds.), 'Op gezag van ...', speciaal nr. van *Ars Aequi* 34 (dec. 1985).

Ook de universiteiten komen ter sprake.

4. J. Briels, *Zuid-Nederlanders in de Republiek 1572-1630. Een demografische en cultuurhistorische studie* (Sint-Niklaas 1985).
5. H. G. van Bueren, 'De universiteit als dierbare en dienstbare instelling. Functie en betekenis van de universiteit in de informatiemaatschappij', *De Gids* 148, nrs. 9/10 (1985) 697-712.

Met historische inleiding.

6. M. Depaepe, 'De toelatingsvoorwaarden tot de universiteit in België. Een historisch overzicht', *Onze Alma Mater* 39.2 (1985) 119-150.
7. M. Depaepe, 'Qualifications for Entry into Belgian Universities: An Historical Review', *Higher Education and Society. Historical Perspectives. 7th International Standing Conference for the History of Education*, II (Salamanca 1985) 215-226.
8. N. L. Dodde, 'The relationship between higher education and other levels of education in the Netherlands from the Middle Ages up until the Twentieth Century', in *ibid.*, 115-122.
9. *Etudes Néerlandaises de droit et d'histoire présentées à l'Université d'Orléans pour le 750 anniversaire des enseignements juridiques*, ed. R. Feenstra en C. M. Ridderikhoff, themanummer van het *Bulletin de la Société archéologique et historique de l'Orléanais*, n.s., IX, 68 (1985).
Zie meer hierover in *Batavia Academica*, 3.2 (1985) 42.
10. R. Feenstra, 'L'enseignement du droit à Orléans. Etat des recherches menées depuis Meijers', *Etudes Néerlandaises* (nr. 9) 13-30.
11. R. Feenstra, 'Een terugblik op de dissertatie als element in de juridische opleiding', *Ars Aequi* 34 (1985) blz. XVIII-XX (nr. 3).
12. W. Frijhoff, 'Crisis of Modernising. Hypothesen over de ontwikkeling van het voortgezet en het hoger onderwijs in Holland in de 18de eeuw', *Holland* 17.1 (1985) 37-56.
13. W. Frijhoff, *L'intellectuel néerlandais à l'époque moderne: citoyen de deux Républiques* (L'Histoire aujourd'hui. Nouveaux objets, Nouvelles Méthodes, U.E. Liège, Section d'Histoire; Luik 1985).
Handelt over universiteiten en middelbaar onderwijs.
14. W. Frijhoff, 'Medische beroepen en verzorgingspatroon in de Franse tijd: een dwarsdoorsnede', themanummer van het *Tijdschrift voor de Geschiedenis der Geneeskunde, Natuurwetenschappen, Wiskunde en Techniek* 8.3 (1985) 91-122.
Bespreekt ook de opleiding.
15. M. Groen, *Het wetenschappelijk onderwijs in Nederland van 1815 tot 1980: een onderwijskundig overzicht*. III. *Godgeleerdheid*; IV. *Rechtsgeleerdheid*; V. *Geneeskunde*; VI. *Maatschappelijke bevoegdheid: de wetgeving* (Eindhoven University of Technology Research Reports; Eindhoven 1984, 1985).
16. J. Janssen en P. Voestermans, *Politiek, universiteit en student* (Baarn 1985).
Twee onderdelen: 1. geschiedenis van het studentenleven in Nederland sinds vorige eeuw; 2. resultaten van een psychologisch enquête-onderzoek van 1974-1976 onder de Nijmeegse studentenpopulatie.
17. G. Juvens-Geerkens, 'Studiebeurzen, rijke bron aan informatie voor familie-vorsers', *Vlaamse Stam* 21 (1985) 147-174, 228.
Bespreekt de studiebeurs Exelmans.
18. M. J. van Lieburg, 'De medische beroepsbevolking ten plattelande gedurende

- de 19de eeuw. Een onderzoek betreffende het Beneden-Maasgebied (1818-1865)', *Tijdschr. v. d. Gesch. der Geneesk.* (zie nr. 14) 8.3 (1985) 123-183.
19. *Nederlandse elites in beeld: recrutering, samenhang en verandering*, ed. J. Dronkers en F. N. Stokman (Deventer 1984).
Deelaspecten hebben betrekking op de hele 20e eeuw.
20. W. Otterspeer, 'Vereenvoudiging en bezuiniging. Een 19de-eeuwse discussie over taakverdeling en concentratie', *Universiteit in Beweging. Een aantal beschouwingen bij gelegenheid van het 410-jarig bestaan van de R. U. Leiden* (Leiden 1985) 239-261.
21. A. W. Reinink, 'Universitaire onderkomens en hun bestudering', *Batavia Academica* 3.1 (1985) 1-10.
22. H. de Ridder-Symoens, 'L'artistocratisation des universités au XVIe siècle', *Les Grandes Réformes des Universités Européennes du XVIe au XXe siècles. IIIe session scientifique internationale, Cracovie 15-17 mai 1980* (Prace Historyczne Zestyt 79; Warchau-Krakau 1985) 37-47.
De voorbeelden hebben vooral betrekking op Leuven en Orléans.
23. C. Schavemaker, *Wijsgeren over de universitaire discipline wijsbegeerte* (Academische Raad; 's-Gravenhage 1985).
24. C. Schavemaker, *Politici over universiteit en filosofie* (Academische Raad; 's-Gravenhage 1985).
Zie hierover *Batavia Academica* 3.2 (1985) 42.
25. D. F. Scheltens, 'De idee universiteit', *Sine invidia communico: opstellen aangeboden aan prof. dr. A. J. de Groot*, ed. P. L. Nève en E. C. C. Coppens (Gerard Noodt-Instituut; Nijmegen 1985) 231-242.
26. E. J. Simons en A. J. A. Felling, 'De katholieke intellectuele elite: 1946-1975', *Mens en Maatschappij* 60.1 (1985) 26-42.
27. P. de Somer, *Een visie op de Universiteit* (U. P. Leuven 1985).
Bundeling van rectorale redes van de in 1985 overleden rector van de Leuvense universiteit.
28. P. Trio, 'Financiering van universiteitsstudenten in de late middeleeuwen', *Onze Alma Mater* 38 (1984) 141-150.
29. P. Trio, 'Financing of University students in the Middle Ages: a new orientation', *History of Universities* 4 (1984) 1-24.
30. P. van Vliet, 'The Dutch Republic's new Universities between State and Church', *Higher Education and Society* (nr. 7) 718-731.
31. O. Weijsers, 'L'appellation des professeurs au XIIIe siècle', *Sine invidia communico* (zie nr. 25) 303-320.

AMSTERDAM

32. P. A. M. Geurts, 'De eerste Limburgse priesters naar een Nederlandse universiteit: het voorbeeld van A. H. Geurts, 1889-1893', *De Maasgouw* 104 (1985) 183-190.

Studeerde te Amsterdam en Leiden.

BRUSSEL

33. G. Braive, *Histoire des Facultés universitaires Saint-Louis des origines à 1918* (Publication des Fac. univ. Saint-Louis. Travaux et Recherches 3; Brussel 1985).
34. J. Gilissen, 'L'enseignement du droit romain à l'Ecole, puis Faculté de droit de Bruxelles (1806-1817)', *Satura Roberto Feenstra*, ed. J. A. Ankum, J. E. Spruit en F. B. J. Wubbe (Fribourg 1985) 659-677.
35. Cl. Soetens en P. Sauvage, *Les années 30 aux Facultés Saint-Louis* (Centre d'histoire contemporaine; Brussel 1985).

DEVENTER

36. J. C. Bedaux e.a., *Stads- of Athenaeumbibliotheek Deventer 1560-1985* (Stadsbibliotheek; Deventer 1985).
- De illustere school functioneerde van 1630 tot 1878.
37. J. C. Bedaux, 'De Stads- of Athenaeumbibliotheek van Deventer 1560-1985', *Open. Vaktijdschrift voor bibliothecarissen* 17, afl. 7/8 (1985) 323-328.

FRANEKER

38. *Academisch onderwijs te Franeker en te Groningen, 1585-1843: IJver en wedijver* (Tentoonstellingscatalogus; Groningen 1985).
39. M. Ashmann en R. Lagrouw, 'Pericula Schotana. Wederwaardigheden onder Franeker juridische professoren ten tijde van Henricus Schotanus (1585-1605)', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 305-320.
40. *De archieven van de universiteit te Franeker 1585-1812*, ed. A. P. van Nienes, J. Rinzeema, M. Offringa, P. A. J. van den Berg (Rijksarchief in Friesland; Leeuwarden 1985).
41. K. van Berkel, 'Franeker als centrum van Ramisme', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 424-437.
42. J. Bosma, 'Vijf Franeker studentenalba uit de tweede helft van de achttiende eeuw', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 191-205.
43. J. A. H. Bots en W. Th. M. Frijhoff, 'De studentenpopulatie van de Franeker academie: een kwantitatief onderzoek (1585-1811)', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 56-72.
44. Ph. H. Breuker, 'Leerboeken op Akademy en Latynske skoallen yn Fryslân (1585-1685). Mei in list fan biblioteekkatalogi en -ynventarissen van Frenstjerter heechleararen út dy jierren', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 438-451.
45. J. C. de Bruine, 'De theologische faculteit van de Franeker academie in de achttiende eeuw', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 275-288.
46. M. H. H. Engels, 'De Franeker academiebibliotheek 1626-1644', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 161-176.
47. R. Feenstra, 'Het onderwijs in de vier faculteiten. De juridische faculteit. Inleiding: De Franeker juridische faculteit in nationaal en internationaal perspectief', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 289-304.

48. *Franeker Folianten. Frieslands Universiteitsbibliotheek 1585-1713* (Museum 't Coopmanshûs; Franeker 1985).
49. *Franeker Hogeschool en Athenaeum: Wegwijzer voor documenten in de Provinciale Bibliotheek van Friesland* (Leeuwarden 1985).
50. L. Fuks, 'Hebreeuwse studies aan de Franeker universiteit', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 409-423.
51. G. H. van de Graaf, 'Ontmoetingen met Zevenburgse en Hongaarse studenten te Franeker. Impressies uit hun dagboeken en brieven', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 90-101.
52. C. L. Heesakkers, 'Johannes Schrader en zijn Carmen Elegiacum "Pro Poetis"'. De zwanezang van de neolatijnse dichtkunst', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 470-488.
53. B. C. J. Hekker, 'Het Franeker Athenaeum 1815-1843', *Acad. onderwijs te Franeker en Groningen* (nr. 38) 70-71.
54. B. C. J. Hekker, W. R. H. Koops, H. Maring, 'De nalatenschap van het Franeker Athenaeum: hoogleraren, instrumenten, bibliotheek en hortus botanicus', *Acad. onderwijs te Franeker en Groningen* (nr. 38) 72-81.
55. A. H. Huussen jr. en B. S. Hempenius-Van Dijk, 'De Franeker Academie en het Hof van Friesland, 1585-1811', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 133-146.
56. G. Th. Jensma, 'De Franeker Hogeschool - een (buiten)gewestelijke universiteit?', *Batavia Academica* 3.2 (1985) 36-40.
57. G. Th. Jensma, 'Het onderwijs in de vier faculteiten. De artesfaculteit. Inleiding', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 399-408.
58. G. Th. Jensma, 'Uit het huis van Arcerius. Acht "artes"-studenten en hun opvattingen over wetenschap en maatschappij, 1589-1639', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 452-469.
59. G. Th. Jensma, 'Universiteit en Maatschappij. Inleiding', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 11-39.
60. J. J. Kalma, 's Lands voedsterlingen en de Friese kerk. Het alumnaat in Friesland, studiebeurzen voor predikanten in spe', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 147-160.
61. P. Karstkarel en R. Terpstra, 'Van Jeruzalem tot het Friese Athene: het kruisherenklooster en de academiegebouwen te Franeker', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 206-222.
62. A. Krikke, 'De Franeker juridische faculteit vanaf het ontstaan der Bataafse Republiek tot aan haar opheffing in 1811', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 335-350.
63. G. A. Lindeboom, 'Johannes Antonides van der Linden (1609-1664), medisch hoogleraar te Franeker en te Leiden. Zijn betekenis voor de Friese Hogeschool', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 356-370.
64. A. M. Luyendijk-Elshout, 'Geneeskundig onderwijs aan de hogeschool te Franeker (1700-1750). "Sympathie" en "vuurwerk" in het bloed', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 371-385.

65. A. M. Luyendijk-Elshout, 'Het onderwijs in de vier faculteiten. De medische faculteit. Inleiding', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 351-355.
66. H. van der Meulen, 'De Burse van de Franeker universiteit 1591-1774', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 177-190.
67. J. W. Napjus en G. A. Lindeboom, *De hoogleraren in de geneeskunde aan de hogeschool en het Athenaeum te Franeker. Verzamelde opstellen* (Amsterdam 1985).
68. W. Nijenhuis, 'Het onderwijs in de vier faculteiten. De theologische faculteit. Inleiding', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 227-235.
69. W. Otterspeer en J. E. Aerts-Van Bueren, *Werkplaatsen van Wijsheid, Geleerdheid en het Ware Geloof of de wisselwerking tussen de Universiteiten van Leiden en Franeker* (Museum 't Coopmanshûs; Franeker 1985).
70. J. E. Platt, 'Sixtinus Amama (1593-1629): Franeker professor and citizen of the Republic of Letters', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 236-248.
71. F. Postma, 'Abbe Wybes, drukker van academische disputationen te Franeker (1597-1599)', *De Vrije Fries* 65 (1985) 87-98.
72. F. Postma, *Disputationes exercitii gratia. Een inventarisatie van disputationen verdedigd onder Sibrandus Lubbertus, professor Theologiae te Franeker 1585-1625* (VU-uitgeverij, Amsterdam 1985).
73. F. Postma, 'Christianus Schotanus. Bibliografie. III', *Gens Schotana* 13 (Franeker 1985) 1-9.
74. F. Postma, 'Meinardus Schotanus. Bibliografie II', *Gens Schotana* 13 (Franeker 1985) 46-48.
75. F. Postma en A. Krikke, 'Bernardus Schotanus. Bibliografie II', *Gens Schotana* 13 (Franeker 1985) 49-76.
76. F. Postma en A. Krikke, 'Henricus Schotanus. Bibliografie II', *Gens Schotana* 13 (Franeker 1985) 9-46.

Deze vier Schotani waren professor te Franeker; Bernardus ook te Leiden.

77. H. de Ridder-Symoens, 'Buitenlandse studenten aan de Franeker universiteit 1585-1811', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 73-89.
78. C. M. Ridderikhoff, 'De Franequer Los-Kop', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 119-132.
79. F. R. H. Smit, 'Over honderdzevenenzeventig Franeker professoren', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 102-118.
80. F. R. H. Smit en G. Th. Jensma, 'Universiteiten van Friesland en Groningen, 1585-1811: een dubbelportret', *Acad. onderwijs te Franeker en Groningen* (nr. 38) 13-32.
81. K. L. Sprunger, 'William Ames and the Franeker Link to English and American Puritanism', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 264-274.
82. P. van Tuinen, 'Fictio faciat poetam. Latynske hofkesjongers yn 17de-ieuusk Frisia', *Het Beaken* 47 (1985) 97-123.

Neolatijnse gedichten met betrekking tot Franeker.

83. *Universiteit te Franeker, 1585-1811. Bijdragen tot de geschiedenis van de Friese Hogeschool*, ed. G. Th. Jensma, F. R. H. Smit en F. Westra (Fryske Akademy; Leeuwarden 1985).
 84. T. J. Veen, 'De Lege Regia. Opmerkingen over de interdependentie van geschiedbeschouwing, politieke theorie en interpretatie van Romeins recht bij Ulrik Huber', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 321-334.
 85. J. Veenhof en F. Postma, 'Disputen omtrent de predestinatie. Het logisch denken van Johannes Maccovius (1588-1644) en de doorwerking daarvan', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 249-263.
 86. J. Visser, *Album collegii studiosorum ex gymnasii Leovardiensi (1626-1668)*. (Franeker 1985).
Het Liber Nationalis vermeldt 463 namen van leden van het Leeuwarder studentengezelschap dat bestaan heeft van 1626 tot 1668. Uitgave.
 87. R. P. W. Visser, 'Petrus Camper en het empirisme in de geneeskunde', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 386-398.
 88. E. H. Waterbolk, 'Friese kruisbestuiving', *Acad. onderwijs te Franeker en Groningen* (nr. 38) 5-12.
Tussen Franeker en Groningen.
 89. E. H. Waterbolk, 'Vormende krachten bij de oprichting der hogeschool te Franeker', *Univ. te Franeker* (nr. 83) 40-55.
- Zie ook de nrs. 100, 103, 105.

GENT

90. B. Bailleul, L. Heyvaert, D. Laporte en N. Poulain, "'Een toren voor boeken" 1935-1985: Henry van de Velde en de bouw van de Universiteitsbibliotheek en het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde te Gent', *Monumenten en Landschappen* 4.4 (1985) 35-42.
91. K. de Clerck, *Rector Bouckaert had toch gelijk* (Uit het verleden van de RUG 20; Gent 1985).
Rector 1961-1965, tegen de universitaire expansie.
92. J. Decavele, 'Kerk en Onderwijs tijdens de Gentse Calvinistische Republiek', *Het eind van een rebelse droom. Opstellen over het calvinistisch bewind te Gent (1577-1584) en de terugkeer van de stad onder de geboorzaamheid van de koning van Spanje (17 sept. 1584)*, (Gent 1984) 63-88.
Gaet onder meer over de Calvinistische Theologische Academie.
93. E. Langendries, *De "Vlaamsche Hoogeschool" te Gent (1916-1918). Deel A* (Archief RUG; Gent 1985).
94. D. Martin, *De Rijksuniversiteit te Gent tijdens de bezetting 1940-1944* (Uit het verleden van de RUG 21; Gent 1985).
95. E. Stachurski, 'Poolse studenten en navorsers aan de universiteit te Gent van 1856 tot 1980', *Handelingen van het Internationaal Colloquium, Nederlands-Poolse Kulturele Ontmoetingen* (Gent 1985) 121-134.

96. A. M. Simon-Van der Meersch, *Inventaris Archief RUG (1817-1981)* (Uit het verleden van de RUG; Gent 1985).
97. "Een toren voor boeken" 1935-1985. Henry van de Velde en de bouw van de Universiteitsbibliotheek en het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde te Gent, Catalogus van de tentoonstelling in de Centrale Bibliotheek van de Rijksuniversiteit te Gent en het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde (Gent 1985).

GRONINGEN

98. Y. Botke, *Jacobus Albertus Vilkens 1772-1825: predikant te Lellens en Eenrum, hoogleraar in de landhuishoudkunde te Groningen* (Universiteitsmuseum; Groningen 1984).
99. T. M. Doumes en P. L. J. Lonkes, *Hoog Bezoek: De regerende Oranjes op bezoek bij de Groninger Universiteit 1738-1984* (Tentoonstellingsbrochure, Universiteitsmuseum; Groningen 1984).
100. B. C. J. Hekker, 'De Groninger en Franeker hogeschool onder Frans bewind', *Acad. onderwijs te Franeker en Groningen* (nr. 38) 65-69.
101. B. C. J. Hekker, 'Het nosocomium aan de Groninger hogeschool', *Acad. onderwijs te Franeker en Groningen* (nr. 38) 62-64.

Over de ontstaansgeschiedenis van het A. Z.

102. J. M. M. Hermans, 'A French present at an Academic Jubilee in Groningen. Notes on a 14th century Bible Historiale, now The Hague, Royal Library, ms. 78 D 43', *Non Nova, Sed Nove. Mélanges de civilisation médiévale dédiés à Willem Noomen*, ed. M. Gosman en J. van Os (Medievalia Groningana V; Groningen 1984) 95-108.

Met illustraties.

103. W. R. H. Koops, 'Groninger en Franeker studenten in de Tiendaagse Veldtocht', *Acad. onderwijs te Franeker en Groningen* (nr. 38) 82-90.
104. J. Schuller tot Peursum-Meijer, 'De experimentele natuurwetenschappen in de achttiende eeuw - Camper en Brugmans', *Acad. onderwijs te Franeker en Groningen* (nr. 38) 52-61.
105. P. J. van Winter, 'Twee eeuwen landmeters en ingenieurs', *Acad. onderwijs te Franeker en Groningen* (nr. 38) 33-51.

Opleiding te Leiden, Franeker en Groningen.

Zie ook nrs. 38, 53, 80, 89.

HARDERWIJK

106. M. Evers, 'De Illustere School te Harderwijk 1600-1647. De geschiedenis van een moeizaam bestaan', *Batavia Academica* 3.1 (1985) 25-35.
107. M. Evers, 'The Illustre School at Harderwijk 1600-1647', *LIAS* 12 (1985) 81-113.
108. O. Moorman van Kappen, 'Blick auf den Werdegang einer Harderwijker Dissertation vom Jahre 1758', *Satura Roberto Feenstra*, ed. J. A. Ankum, J. E. Spruit en F. B. J. Wubbe (Fribourg 1985) 631-647.

109. T. Veen, 'Harderwijkse promoti en Nijmeegse studenten', *Sine invidia communico* (zie nr. 25) 243-272.

LEIDEN

110. J. van den Berg, 'Willem Bentinck (1704-1774) en de theologische faculteit te Leiden', *Bestuurders en Geleerden. Opstellen aangeboden aan Prof. Dr. J. J. Woltjer bij zijn afscheid als hoogleraar van de Rijksuniversiteit te Leiden* (Amsterdam 1985) 169-177.

111. W. den Boer, 'Joseph Scaliger en de Joden', *Bestuurders en Geleerden* (zie nr. 110) 65-74.

S. was professor te Leiden 1593-1609.

112. A. E. Cohën, 'Acht februari 1775: Gaubius' eeuwfeestrede', *Bestuurders en Geleerden* (zie nr. 110) 178-186.

113. R. Feenstra, 'Johann Friedrich Böckelmann (1632-1681). Een markant Leids hoogleraar in de rechten', *Bestuurders en Geleerden* (zie nr. 110) 137-150.

114. Chr. L. Heesakkers, 'Rhetorische marginalia in de metrische Annales van Janus Dousa Pater (1599)', *De zeventiende eeuw* 1 (1985) 37-47.

115. J. Lechner, 'Estudiantes de origen hispánico y portugués en la universidad de Leiden, 1575-1875', *Estudios Romanicos dedicados al Prof. Andres Soria Ortega*, dl. II (Granada 1985) 584-603.

116. A. M. Luyendijk-Elshout, 'The Beginning of Leiden University, an "asylum" for the Muses in a country of Revolt', *Les Grandes Réformes* (zie nr. 22) 27-36.

117. A. M. Luyendijk-Elshout, 'Leidse medische studenten over "anima pathemata" in achttiende-eeuwse proefschriften', *Bestuurders en Geleerden* (zie nr. 110) 161-168.

118. M. E. H. N. Mout, 'In het schip: Justus Lipsius en de Nederlandse Opstand tot 1591', *Bestuurders en Geleerden* (zie nr. 110) 54-64.

119. F. de Nave, 'Éditeurs et imprimeurs dans le Nord (de 1580 au XVIIe siècle). La signification de l'émigration anversoise', *Bulletin. Vereniging voor de Geschiedenis van het Belgisch Protestantisme* 10 (1985) 109-118.

Over Leidse academiedrukkers.

120. *Orléans en Leiden. De universitaire geschiedenis van Orléans vanuit Leiden belicht*, Catalogus van een tentoonstelling van handschriften en vroege drukken, alsmede van Leidse studies over de geschiedenis van de oude universiteit van Orléans, gehouden in de Universiteitsbibliotheek van 12 juni tot 19 juli 1985 (Leiden 1985).

121. I. Schöffner, 'Een kortstondig hoogleraarschap. Johan Valckenaer in Leiden 1795-1796', *Bestuurders en Geleerden* (zie nr. 110) 193-208.

122. I. Schöffner, 'Een Leids hoogleraar in politieke moeilijkheden. Het ontslag van Johan Luzac in 1796', *Geen schepsel wordt vergeten. Liber amicorum voor Jan Willem Schulte Nordholt*, ed. J. F. Heijbroek, A. Lammers en A. P. G. J. van der Linde, (Amsterdam 1985) 61-80.

123. P. van Zonneveld en C. Berkvens-Stevelinck, *De Leidse maskerade van 1835* (Leidse reeks XIXde eeuw; Leiden 1985).
Zie ook nrs. 32, 63, 69, 75, 105.

LEUVEN

124. R. Aubert, 'Les débuts de l'Université de Louvain', *Scripta Theologica* 16 (1984) 347-358.
125. Th. Brulard en J. Wilmet, 'Louvain-la-Neuve, een originele nieuwe stad, drie eeuwen na Charleroi', *De Belgische Stad van vandaag: waarheen? Driemaandelijks Tijdschrift van het Gemeentekrediet van België*, speciaal nr., 39, nr. 154 (1985) 63-78.
126. C. Coppens, 'Une bibliothèque imaginaire: de Leuvense universiteitsbibliotheek 1914-1940', *Ex Officina* 2.1 (1985) 64-69.
127. L. Courtois, 'Les étudiants et l'Université de Louvain. Les tractations préliminaires (1873-1920). Etude statistique (1920-1940)', *Association des historiens de Louvain. Résumés des mémoires de Licence en histoire* (1983) 6 (1984) 42-43.
128. M. Derez, 'Met soetigheyt en stantvasticheyt. Een Leuvens juristengeslacht 1680-1840', *Ex Officina* 2.1 (1985) 37-38.
Handelt over het archief van het Leuvense professoren-geslacht Wirix, dat zich in de U.B. van Leuven bevindt.
129. *300 jaar chemie te Leuven, 1685-1985*. Tentoonstelling in de Universiteits-hal, 14 november - 7 december 1985 (Leuven 1985).
130. N. Geirnaert, *Inventaris van de handschriften in het stadsarchief te Brugge* (Brugge 1984).
O.m. dissertaties en collegedictaten van Leuvense prof., 18e en begin 19e eeuw.
131. M. de Goeyse, 'Drie Leuvense studentikoze historieliederen', *De Brabantse Folklore* 248 (1985) 335-349.
Uit 1924, 1926, 1930.
132. M. de Goeyse, 'Een symbool. Het vaandel van het Vlaams Verbond te Leuven', *Onze Alma Mater* 39 (1985) 231-243.
133. B. Indekeu, 'Johannes Huybrechts (Van Loemel) (1466?-1532), hoogleraar, aartsdiaken, raadsheer, pauselijk commissaris en beurzenstichter', *Jaarboek van de geschied- en oudheidkundige kring van Leuven en omgeving* 24 (1984) 50-75.
134. E. de Maesschalck, 'Beurzenstichtingen door Johannes van Loemel († 1532)', *Jaarboek van de geschied- en oudheidkundige kring van Leuven en omgeving* 24 (1984) 76-88.
135. Over Albert Westerlinck [1914-1984], *Dietsche Warande en Belfort* 130 (1985) afl. 4-5.
Pseudoniem van prof. J. Aerts van de Leuvense univ.
136. A. Ramaekers, 'De Kruisheren en de Leuvense universiteit', II, *Clair lieu* 41 (1983) 13-138.

137. J. Roegiers, 'De Brabantse omwenteling in haar politieke, religieuze en culturele context', *Actes du Colloque sur la Révolution brabançonne, 13-14 oct. 1983* (Centre d'histoire militaire. Travaux 18; Brussel 1984) 75-91.

Bespreekt o.a. de positie van de Leuvense universiteit.

138. A. Schramme, 'Universitas, meer dan een studentenbeweging', *Onze Alma Mater* 39 (1985) 251-264.
20e eeuw.
139. H. Servotte, 'Rector De Somer: een visie, een beleid', *Onze Alma Mater* 39 (1985) 189-197.
140. A. de Smet, 'De plaats van Jacob van Deventer in de cartografie van de 16de eeuw', *Liber amicorum Leon Voet*, ed. F. de Nave (Antwerpen 1985) 461-481.

Rol van de Leuvense universiteit in mathematica en cartografie.

141. J. Stroobant, 'Les "promoti" de la Faculté des Arts de l'université de Louvain, 1535-1568. Essai d'analyse statistique', *Association des historiens de Louvain. Résumés des mémoires de licence en histoire* (1983) 6 (1984) 31-33.
142. C. Vandenghoer, 'Van aqua sublimata tot hexamyleentetramine: 300 jaar chemie te Leuven', *Ex Officina* 2.3 (1985) 115-118.
143. P. Vandermeersch, 'Brugse studenten aan de universiteit. Studiekosten en studiefinanciering in de tweede helft van de zestiende eeuw', *Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis te Brugge* 122 (1985) 27-63.
Handelt hoofdzakelijk over Leuven.
144. P. Vandermeersch, 'Het onderwijs aan de Leuvense universiteit (einde 16de - begin 17de eeuw)', *Spiegel Historiae* 20.5 (1985) 215-222.
145. P. Vandermeersch, 'The Reconstruction of the Liber Quintus Intitulatum Universitatis Lovaniensis (1569-1616). An Application: The Theologians, 1562-1578', *LIAS* 12 (1985) 1-80.
Lijst van gegradueerden.
146. G. Vanpaemel, *De mechanistische natuurwetenschap aan de Leuvense artesfakulteit (1650-1797)*, (Onuitgegeven doct. diss. K.U. Leuven; Leuven 1985).
Zie ook nr. 22.

NIJMEGEN

Zie nrs. 16, 109.

UTRECHT

147. A. W. Reinink, *Van Johannapolder tot Uithof. Ontstaan en ontwikkeling van een universitaire vestiging* (Historische Reeks Utrecht 4; Utrecht 1984).
Vanaf ca. 1953 tot heden.

148. A. W. Reinink, 'De Uithof, pionieren buiten de stad om', *Wonen TABK* 14 (1984) 23-30.
149. A. P. M. Sanders, 'In Memoriam Frans Verdoorn, bryologist, publisher and biohistorian', *Janus* 51 (1984) 165-179.

NEDERLANDERS EN HET BUITENLAND

150. W. D. H. Asser, 'L'influence d'un juriste orléanais du XVIIIe siècle en Hollande, Pothier et la responsabilité des associés en droit civil et commercial hollandais', *Etudes Néerlandaises* (nr. 9) 179-189.
151. C. H. Bezemer, 'Une consultation orléanaise pour l'ordre cistercien', *Etudes Néerlandaises* (nr. 9) 97-106.
Voor de abdij Ter Duinen bij Koksijde (W. VI.).
152. G. P. Brizzi, 'I collegi per borsisti e lo Studio bolognese. Caratteri ed evoluzione di un' istituzione educativo-assistenziale fra XIIIe XVIII secolo', *Studi e Memorie per la Storia dell'Università di Bologna*, N.S. 4 (1984) vol. afl.
Blz. 149-156: Collegio Jacobs, il collegio dei fiamminghi; met inventaris van het archief.
153. P. Dibon en F. Waquet, *Johannes Fridericus Gronovius, pèlerin de la République des Lettres: recherches sur le voyage savant au XVIIe siècle*, (Ecole pratique des hautes études, IVe section, sciences hist. et phil. V. Hautes études méd. et mod. LIII; Genève 1984).
De Grand Tour van twee zonen De Geer uit Amsterdam.
154. W. Dolderer, 'Van aktivisme naar bolsjevisme? Het studentengenootschap "Flandria" te Göttingen', *Wetenschappelijke Tijdingen* 44.2 (1985) 111-122.
Over Gentse uitgeweken studenten na 1918.
155. W. Frijhoff, 'Matricule de la nation germano-néerlandaise de Bourges: le second registre (1642-1671) retrouvé et de nouveau transcrit', *LIAS* 11 (1984) 83-116.
156. C. L. Heesakkers, 'Le procureur Obertus Giphanius (5 novembre 1566 - 4 janvier 1567)', *Etudes Néerlandaises* (nr. 9) 133-153.
Procurator van de Germaanse Natie te Orléans.
157. P. J. van Kessel, 'The Denominational Pluriformity of the German Nations at Padua and the Problem of Intolerance in the 16th Century', *Archiv für Reformationsgeschichte* 75 (1984) 256-275.
158. W. Kundert, *Katalog der Helmstedter juristische Dissertationen, Programme und Reden 1574-1810* (Repertorium zur Erforschung der frühen Neuzeit 8; Wiesbaden 1984).
Talrijke Nederlandse studenten.
159. Z. R. W. M. von Martels Dankern, 'Het leven en werk van Petrus Adrianus van de Broecke (1619-1675), publicus eloquentiae te Pisa', *Bulletin de l'Institut Historique Belge de Rome* 53-54 (1983-1984) 201-234.
Afkomstig uit Dendermonde.

160. P. J. A. Nissen, 'Waar studeerde Johannes de Lovanio?', *De Maasgouw* 104 (1985) 172-179.
Uit Roermond, studeerde te Bologna in 1412 en 1438, DUJ.
161. H. de Ridder-Symoens, 'La Révocation de l'Edit de Nantes (1685) et la nation germanique d'Orléans', *Etudes Néerlandaises* (nr. 9) 171-177.
162. C. M. Ridderikhoff, 'Lambert Daneau, juriste et théologien', *Etudes Néerlandaises* (nr. 9) 155-169.
Professor in de theologie te Leiden 1581-1582.
163. C. M. Ridderikhoff, H. de Ridder-Symoens, D. Illmer, *Premier Livre des procureurs de la nation germanique de l'ancienne université d'Orléans, vol. III, Tables, Additions et Corrections, Illustrations* (Leiden 1985).
164. P. Schmidt, *Das Collegium Germanicum in Rom und die Germaniker. Zur Funktion eines römischen Ausländerseminars 1552-1914* (Bibliothek des Deutschen Historischen Instituts in Rom 56; Tübingen 1984).
Ook voor Nederlanders.
165. P. Trio, 'Een handschrift van de clericale O.L.V. Broederschap van studenten van Parijs te Ieper, bewaard in het Rijksarchief te Brugge (XIVde eeuw)', *Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis te Brugge* 122 (1985) 5-25.

Nota.

Omdat de bibliografische gegevens over de Schotanus-familie tot verwarring kunnen leiden, volgt hier een overzichtje van de reeds verschenen afleveringen. *Gens Schotana* (uitgave Schotanus-Stichting, onder red. van A. J. Schotanus, Franeker) bestond oorspronkelijk uit een aantal genummerde afleveringen, die zonder vermelding van het jaar van verschijnen werden gedrukt. Inmiddels zijn de bestaande afleveringen tot delen gebundeld (1980) (1985). De paginering is doorlopend, zodat de fasc. nummers eigenlijk overbodig zijn geworden.

Volgende bibliografieën van de Schotani zijn thans verschenen:

1. Henricus Schotanus:
Bibliografie [I], *Gens Schotana* II (1980) 41-60.
Bibliografie II, *Gens Schotana* III (1985) 9-46.
 2. Bernardus Schotanus:
Bibliografie [I], *Gens Schotana* II (1980) 92-115.
Bibliografie II (1985) 49-76.
 3. Meinardus Schotanus:
Bibliografie [I], *Gens Schotana* II (1980) 72-84.
Bibliografie II, *Gens Schotana* III (1985) 46-48.
 4. Christianus Schotanus:
J. J. Kalma, Bibliografie [I], *Gens Schotana* I (1980) 105-120.
F. Postma, Bibliografie II, *Gens Schotana* I (1980) 365-376.
F. Postma, Bibliografie III, *Gens Schotana* III (1985) 1-9.
- Deze gegevens werden ons verstrekt door de heer F. Postma.

AANKONDIGING VAN NIEUWE BOEKEN

J. Visser, *Album Collegii studiosorum ex Gymnasio Leovardiensi (1626-1668)*, uitgegeven door Uitgeverij T. Wever, Franeker 1985, 224 pp., f 67,50.

Uitgave en bewerking - in opdracht van het Fries Genootschap - van het (inschrijvings-) album van het Leeuwarder studentengenootschap aan de Franeker Academie (1626-1668), zoals dat thans berust in het Gemeente-archief te Leeuwarden. Het album bevat in totaal 463 namen, waarvan een aantal niet wordt aangetroffen in het Album Studiosorum (gepubl. 1968) en het Album Promotorum (gepubl. 1972). In dit opzicht vormt het dan ook een waardevolle aanvulling. Ook qua uitvoering is directe aansluiting gezocht bij de eerder genoemde publikaties: het geheel is gestoken in een fraaie donkerblauwe band met goudstempel. Helaas wordt de uitgave ontsierd door diverse drukfouten, niet in de laatste plaats in de in het album opgenomen citaten uit het Oude Testament: van de 11 Hebreeuwse citaten zijn er nauwelijks drie bevredigend afgedrukt. Het laatste valt te betreuren, te meer daar de bewerker, Drs. J. Visser (oud-chartermeester van het Rijksarchief in Friesland), zich duidelijk alle moeite heeft getroost de tekst van het album - waarin tevens gegevens vermeld staan over de verdere studiegang en maatschappelijke loopbaan van de studenten - middels een toegevoegde Nederlandse vertaling en belangrijke bio- en bibliografische annotaties zo zorgvuldig mogelijk toegankelijk te maken.

De Archieven van de Universiteit te Franeker, 1585-1812, bewerkt door A. P. van Nienes, J. Rinzema, M. Offringa, P. A. J. van den Berg e.a., Rijksarchief in Friesland, Leeuwarden 1985, 339 pp.

Eindelijk zijn de hoofdbestanddelen van het archief van de oude Franeker hogeschool weer in één fonds samengebracht. Tot voor kort moest een geïnteresseerde zich behelpen met de ongelukkige tweedeling van een 'archief van de academie te Franeker' en een 'archief van de Senatus Judicialis van de Universiteit'. Nu, sinds afgelopen september, kan de universiteits-historicus alle op het Rijksarchief in Friesland berustende stukken zonder moeite terugvinden met behulp van een overzichtelijke inventaris (157 nummers). Bovendien is deze inventaris verrijkt met informatieve bijlagen: A. Het repertorium van Savoie (1708); B. Lijsten van dossiers inzake criminele en civiele processen; C. Index op de namen van de verdachten uit de dossiers; D. Lijst van rectoren, assessoren en quaestoren van de universiteit, 1586-1811; E. Lijsten van andere functionarissen van de universiteit.

Overigens zijn nog steeds niet alle archiefstukken van de Franeker academie in het Rijksarchief bijeen. In de 'Archieven van de Universiteit te Franeker' geeft A. P. van Nienes een overzicht van de in het gemeentearchief van Franeker bevindende bescheiden. Een nog belangrijker fonds, de collectie Franeker handschriften in de Provinciale Bibliotheek te Leeuwarden is afzonderlijk beschreven in 'Franeker Hogeschool en Athenaeum: Wegwijzer voor documenten in de Provinciale Bibliotheek van Friesland', Leeuwarden 1985.

Universiteit in Beweging; een aantal beschouwingen bij gelegenheid van het 410-jarig bestaan van de Rijksuniversiteit te Leiden, eindredactie Dr. Fr. van der Meer, uitg. Rijksuniversiteit Leiden, 1985. ISBN 90 6385074 3, 264 pp.

In 1985 voltooide de Universiteit van Leiden haar 82e lustrum. Dit feit werd op eenvoudige maar passende wijze herdacht met een gedenkbundel waarin 16 deskundigen uit diverse disciplines hun visie op heden en toekomst mogen geven. Geheel in de geest van de huidige bezuinigingscultuur stellen de Leidse academici zich de vraag of de Universiteit nog even waardig als voorheen haar 85e lustrum tegemoet kan zien. Toch is deze vraagstelling ook weer niet zó uniek. Aan het slot van de bundel blikt W. Otterspeer terug op het verleden en geeft hedendaagse problemen een voorgeschiedenis in 'Vereenvoudiging en bezuiniging: een 19e-eeuwse discussie over taakverdeling en concentratie' (pp. 239-261).

Karolina Targosz, *Jana Sobieskiego nauki i peregrynacje*. Wrocław enz.: Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1985, 208 blz., ill., kaarten. Samenvatting in het Engels en in het Frans. ISBN 83 04 01833 0.

Een belangrijk deel (blz. 130-191) van deze studie over de opvoeding en de Grote Tour van de toekomstige Poolse koning Jan III Sobieski betreft zijn reis door de Nederlanden, zijn contacten met het universiteitsmilieu en met name zijn studie in de militaire vestingbouw onder Jan Stampioen jr. aan het Hof van de Oranjes in Den Haag (nov. 1647 - mei 1648).

Kroniek van de strijd voor de vernederlandsing van de Gentse universiteit. Samengesteld door K. De Clerck, met de medewerking van H. Bossaert, G. De Clercq, E. Langendries e.a. Tweede druk. Gent: Archief R. U. G. (Onderbergen 1, B-9000), 1985, 247 blz., geïll.

Dank zij het Belgische bankmecenat - waar Nederland jaloers op kan zijn - kon onlangs een tweede druk verschijnen van deze al in 1980 uitgegeven kroniek, die vanaf de opening van de Rijksuniversiteit Gent (1817) tot aan de officiële vernederlandsing in 1930 een rijk gedocumenteerd en geïllustreerd verslag biedt van de strijd in de onderscheiden geledingen van universiteit en samenleving.

Disputationes exercitii gratia. Een inventarisatie van disputaties verdedigd onder Sibrandus Lubbertus, Prof. Theol. te Franeker 1585-1625. Samengesteld en bewerkt door Ferenc Postma. Met een Ten Geleide door J. Veenhof. Amsterdam, VU Uitgeverij, 1985, 99 blz., geïll. ISBN 90 6256 287 6. Prijs: f 32,50.

Deze uitgave bevat een nauwkeurige bibliografische beschrijving, met vindplaats, van de gedrukte oefendisputaties die tussen december 1588 en oktober 1624 onder de Franeker theoloog Sibrandus Lubbertus zijn gehouden (86 nummers in totaal). Behalve vermelding van de onderwerpen, vindt men er opgave van de personen aan wie de disputaties zijn opgedragen en van de lofdichten die ze bevatten. De disputaties veroorloven een beter inzicht in de inhoud van het onderwijs, de identiteit van de studenten, hun studiecursus, maar ook hun milieu (familie, begunstigers, medestudenten).

M. J. van Lieburg en F. A. van Lieburg, ed., *Album promotorum van de Rijksuniversiteit Leiden 1813-1900*, Amsterdam (Medisch-Encyclopedisch Instituut, VU)-Rotterdam (Sectie Medische Geschiedenis, EUR) 1985, 280 kol., register. ISBN 90 70657 01 5.

In afwachting van de uitgave van de officiële Leidse promotielijsten bewijzen de gebr. Van Lieburg de universiteitshistorici hier een dienst met de fotografische reproductie van de opgaven uit de jaren 1813-1900 die zij uit verschillende gedrukte universiteitspublicaties hebben verzameld. De lijsten zijn toegankelijk gemaakt met een alfabetisch naamregister. Dubbele namen zijn *altijd* op het laatste naamsdeel gerangschikt, waarbij de computer adellijke naamsvormen als burgerlijke heeft menen te mogen behandelen. Geen probleem bij Van Voorst tot Voorst, maar Van Tuyll van Serooskerken (tot Zuylen) zoek men op Serooskerken (resp. Zuylen), terwijl jhr Maris van Sandelingen Ambacht vreemd zal opkijken zich op de A aan te treffen. De gebruiker zij dus gewaarschuwd.

David en Felix Lopez de Haro (1627-1694), Boekverkopers op het Rapenburg over de Academie, vijf Bijdragen, Leiden [Bibl. der Rijksuniversiteit en Sir Thomas Browne Instituut] 1985, 66 blz.

In deze studie welke in 1985 is verschenen ter gelegenheid van een tentoonstelling over het zeventiende-eeuwse Leidse boekverkopersgeslacht Lopez de Haro, wordt aandacht besteed aan één van de minder bekende vertegenwoordigers van de Leidse boekhandel. De inleiders van deze uitgave, Th. Bögels en P. Hoftijzer, houden een pleidooi voor een systematisch onderzoek naar Leidse drukkers en boekverkopers, en wel naar het voorbeeld van de gezaghebbende studie van I. H. van Eeghen voor Amsterdam. Het hier gepresenteerde boekje dat een aanzet wil zijn tot het onderzoek naar de mindere goden, bevat behalve een fondslijst van het uitgevershuis, opgesteld door Sjoukje Binsma, de genealogie en biografie van de familie (door Gertrud van Loon), de beschrijving van de boekhandel (door Mathilde Molthof, Marc Mooy, Elsje Moulijn en Carla van der Poel) en een bijdrage over het geïllustreerde boek in het genoemde fonds (door Pia Amade). De uitgave wordt afgesloten met een lijst van veilingen die door David en Felix Lopez de Haro zijn gehouden. Uit de fondslijst blijkt dat deze boekhandelaren verschillende academische disputaties en dissertaties hebben uitgegeven evenals edities hebben verzorgd van Leidse hoogleraren.

VIERDE BIJEENKOMST Kontaktgroep Universiteitsgeschiedenis en de Werkgroep Nederlandse Universiteitsgeschiedenis. Tijdens deze bijeenkomst, gehouden te Antwerpen op zaterdag 19 oktober 1985, werden vier lezingen gehouden, waarvan hier korte samenvattingen:

Lezing van C. Ridderikhoff

Met het plakkaat van 1570 waarbij Filips II zijn onderdanen verbood nog in het buitenland te studeren, had de koning vooral de rechtenstudenten – de toekomstige ambtenaren en rechters – op het oog. Pas in de hernieuwing van de ordonnantie van 1587 wordt expliciet melding gemaakt van het verbod tot studeren én promoveren aan buitenlandse studia. Daarin wordt ook de nadruk gelegd op het verbod aan de inmiddels opgerichte Noordnederlandse universiteiten te studeren (Leiden 1575, Franeker 1585). Desondanks hebben honderden studenten uit het Zuiden meegewerkt aan de opbouw van Leiden. De rol van de Antwerpenaren is hierin niet gering. Tellingen zijn niet steeds eenvoudig te verrichten wegens de grote migratiegolven tussen Noord en Zuid. In de 17e eeuw blijft Leiden de grote trekpleister voor Zuiderlingen met 702 studenten, gevolgd door Franeker met 38. De in de loop der 17e eeuw opgerichte andere studia Groningen (1614), Utrecht (1636) en Harderwijk (1648) hebben niet zoveel succes. Aanvankelijk werden Leiden en Franeker gezien als opleidingsinstituten voor protestantse theologen. Na 1625 bevolken de Zuiderlingen in het Noorden vooral de medische faculteiten. Rechtenstudenten treft men – om beroepspragmatische redenen – zeer weinig in het Noorden aan. Als conclusie kan men stellen dat na een eerste enthousiaste fase de Zuidnederlanders terughoudend waren om Noordnederlandse universiteiten te bezoeken. Hun totaal van 772 immatriculaties vertegenwoordigt slechts 0,5% van de gehele Noordnederlandse studentenbevolking.

Lezing van Jan Roegiers

De universiteit van Leuven heeft een lokale start gekend maar langzamerhand is haar succes breder geworden. Ze heeft vooral professoren uit het buitenland aangetrokken.

Aan de hand van allerlei tabellen kan de betekenis voor het Noorden nagegaan worden. Twee criteria zijn belangrijk in de beoordeling van cijfers: de geografische nabijheid en de bevolkingsdichtheid van het gewest. Rond 1500 en in de eerste decennia van de 16e eeuw kan

Leuven beschouwd worden als de nationale universiteit voor de Nederlanden. Keulen blijft echter zijn aantrekkingskracht op het Oosten van de Lage Landen behouden. Leuven als nationale universiteit heeft ook juridische vormen aangenomen. Ca. 1520-1540 is de Leuvense Alma Mater erin geslaagd de stichting van nieuwe universiteiten in de Nederlanden te verhinderen. Na de scheiding is het aandeel van het Noorden op één vierde van de vroegere bijdrage teruggeslagen, met uitzondering van Spaans-Gelderland, en relatief gezien ook van Utrecht en Noord-Brabant.

De daling is minder sterk voor de plattelandsgebieden dan voor de steden. De belangstelling voor Leuven blijft bestaan bij de katholieke gebleven Noordnederlanders. Men treft trouwens ook veel Noorderlingen aan in colleges voor middelbaar onderwijs in Zuidelijk Brabant en Limburg. De voorkeur voor Noorderlingen voor de artespedagogie het Varken (60%) hangt wellicht samen met beursstichtingen. In de 18e eeuw is het aandeel der Noordnederlanders dalende. Het katholieke karakter wordt meer geprononceerd. Een derde van alle theologiestudenten zijn buitenlanders; hieronder komen er 20% uit de Republiek. Leuven was *het* vormingsinstituut voor de geestelijkheid uit het Noorden. De Noordnederlandse studenten beschikten er over talrijke colleges en tehuizen en over beurzen. De familietraditie weegt sterk door.

Het aandeel van de Noordnederlandse professoren loopt parallel met dat van de studenten (daling na 1600). De Leuvense Alma Mater heeft naast haar pedagogische taken ook een pastorale functie: jurisdictie-examens voor de Noordnederlandse missies, doorgangssluis voor de pastoraal in het Noorden, censor van de kerkelijke publicaties in het Noorden, adviezen in verband met Noordnederlandse pastorale problemen. Er ontstaat een heel net van relaties dat in de loop van de 17e en de 18e eeuw is gegroeid en vaak informeel is. Dit netwerk loopt ook via de nuntiatuur in Brussel. Kortom, Leuven is een sluis tussen de centrale organen van de katholieke kerk en de Noordnederlandse realiteit. Na 1795 worden in het Noorden de eerste seminaries voor de priesteropleiding opgericht door uit Leuven weggevluchte theologen. De band met Leuven zal blijven bestaan. De diaspora van de Leuvense professoren en studenten na 1795 verklaart waarom een deel van het Leuvense universiteitsarchief tot in 1971 in Haren (N.Br.) werd bewaard. Thans bevindt dit gedeelte zich in het archief van de K. U. Leuven.

Lezing van Marc Derez

Na 1830 was het aanvankelijk moeilijk om vanuit Leuven professoren en studenten naar het Noorden uit te nodigen. Leuven baadde in een geur van jansenisme, ultra montanisme en liberalisme.

Nederlands Limburg is evenwel steeds sterk op Leuven georiënteerd gebleven, vooral voor de faculteit Wetenschappen. De theologen hebben het contact met Leuven behouden tot aan de stichting van de Nijmeegse Katholieke Universiteit in 1923. Alleen de faculteit rechten kent weinig succes in het Noorden. Het eigen Belgische recht was te revolutionair en de ideologie was te verschillend.

In Leuven vormden de Nederlanders de grootste groep buitenlanders (van de 16% vreemdelingen tot 1875 waren er 20% uit het Noorden afkomstig). Ook na de oprichting van de K. U. Nijmegen blijft hun aantal constant. Tijdens W.O. II is er een toevloed Nederlanders wegens de eerdere bevrijding van het Zuiden. Na de splitsing van de Leuvense universiteit in 1968/70 neemt het procentueel aantal Nederlanders onder de buitenlanders sterk toe (62%) omdat het merendeel der buitenlanders naar de UCL gaan. In 1985 studeren er een 300-tal Nederlanders te Leuven.

In 1886 stichtten de 15 aanwezige Nederlanders te Leuven een Hollandse club "Hollandia Lovaniensis" (HL). Deze zou de oudste katholieke studentenvereniging zijn. Tot aan W.O. I is deze club in sommige Belgische kringen weinig populair omdat ze franskiljons is, organistisch en royalistisch. Tijdens W.O. II verdwijnt de vereniging. Na de oorlog schaaft de club zich aan de kant der Vlaamse studenten. Ze nam ook Vlamingen op als lid om dezen zo de gelegenheid tot contact te geven met de Nederlandse cultuur. Nadruk ligt ook op de integratie van de Nederlanders in het Vlaamse studentenleven. Het ledenaantal blijft steeds onder de honderd. In de twintiger jaren van de 20e eeuw is HL tijdelijk opgedoekt wegens het geringe ledenaantal en financiële moeilijkheden. In 1936 komt het tot een splitsing tussen de liberale leden van HL en jongeren die meer aanleunen bij de Nieuwe Orde en de nadruk willen leggen op het katholieke karakter. Ze richten "Neerlandia Lovaniensis" op. Tijdens W.O. II knopen dezen echter weer aan met de oude traditie. Ze nemen de oude naam weer over en krijgen vaandel en bierpul van de uitgestorven HL. De bijeenkomsten tijdens de oorlog zijn sterk patriottisch. Na W.O. II zijn de leden volledig geïntegreerd in het Vlaamse studentenleven. In de 60-er en 70-er jaren groeit de discrepantie tussen het aantal studenten en het aantal leden (vb. 1985, 20-tal leden op 300 stu-

denten). Via Amsterdam en Nijmegen is er wel beïnvloeding van het Noorden te Leuven (vb. krakers, provo's, kritische studenten enz.).

Lezing van M. Groen

Inleider besprak achtereenvolgens de aanleiding, de werkwijze en de doelstellingen van het onderzoek naar het wetenschappelijk onderwijs in Nederland van 1815 tot 1980.

- Aanleiding was een voordracht over de verschillen tussen alpha-, beta- en gamma-wetenschappen (humaniora, natuurwetenschappen en sociale wetenschappen). De scheiding tussen humaniora en natuurwetenschappen werd in Frankrijk in 1806 in het universitaire systeem ingevoerd, en na 1815 in de Nederlanden overgenomen. De sociale wetenschappen zouden over het algemeen na de Tweede Wereldoorlog ontstaan.

Een resultaat van de opdeling van de oude artes- of filosofische faculteit in onze landen in die van de "bespiegelende wijsbegeerte en letteren" en die van de "wis- en natuurkunde" was dat er voor de natuurfilosofie geen plaats meer was. Verschillende auteurs klagen na 1815 over het nagenoeg verdwijnen van deze vroeger zo belangrijke tak van wetenschap.

Door de zeer snelle ontwikkeling van de natuurwetenschappen na 1830 ontstond binnen de universiteit een natuurwetenschappelijk-medisch complex, terwijl de letterenfaculteit nog de voorbereidende colleges voor de theologische en juridische studies verzorgde. Het zou tot 1920 duren, voordat de humaniora in Nederland met de zgn. neo-humaniora (geschiedenis en moderne talen) als studierichtingen uitgebreid werden.

- Een curieus punt is nog het ontstaan van "bijzondere universiteiten", d.w.z. universiteiten zonder staatsinvloed. Deze ontwikkeling was voorafgegaan door een poging van de regering omstreeks 1825-1830 in onze landen overal de "neutrale staatsschool" in te voeren. Op een uiterst onhandige manier probeerde men de geestelijkheid uit het onderwijs te weren, onder andere door te Leuven een Collegium Philosophicum te stichten, een priesteropleiding die nota bene in de gebouwen van de vroegere priesteropleiding van Jozef II gehuisvest werd. Directeur was de vrijmetselaar Roelants. Vermoedelijk heeft deze zonderlinge politiek aanzienlijk bijgedragen tot de Belgische afscheiding.

Doordat de liberalen ca. 1850 de conservatieven verdrongen, werd de invloed van de kerken op het onderwijs in toenemende mate teruggebracht, hetgeen de stichting van "Vrije Universiteiten" bevorderde (in 1880 de Vrije Universiteit te Amsterdam; in 1923 de Katholieke Universiteit te Nijmegen). Als omstreeks 1900 de liberalen aan invloed verliezen, keert de macht van de kerken in de universiteiten niet terug, ook al omdat de natuurwetenschappen zich intussen zeer uitgebreid hadden.

- Inleider geeft een opsomming van het ontstaan van diverse andere faculteiten en studierichtingen, en vraagt zich af of de ontwikkeling in Nederland en België in dit opzicht veel uiteenloopt.

- De werkwijze bij de samenstelling van de overzichten is (1) de opstelling van *een kader* aan de hand van de Wetten en KB's, en (2) de aankleding van dit kader met behulp van plaatselijke universiteitsgeschiedenissen en andere bronnen.

- Doelstelling is een aantal lijnen te schetsen door het wetenschappelijk onderwijs in de periode 1815-1980, met als uitkomst de huidige situatie.

- In de huidige situatie kan men een vijftal problemen onderscheiden, waarvan (1) de massaliteit het meest in het oog loopt.

Deze massaliteit is niet alleen van belang voor bestuur en organisatie van de instellingen, maar heeft ook (2) de verregaande specialisatie in de wetenschappen mogelijk gemaakt. Twee andere moeilijkheden (3 en 4) betreffen het in toenemende mate ingeklemd raken van het universitaire curriculum tussen het Hoger Beroepsonderwijs (Nederland), of het Hoger Technisch Onderwijs (België) aan de ene kant en de verzorging van de topopleidingen door niet-universitaire instanties (opleiding tot arts-specialist; opleiding van de jurist tot advocaat of rechter): het verlenen van maatschappelijke bevoegdheid aan de academicus wordt in toenemende mate een niet-facultaire aangelegenheid.

Tenslotte (5) is er nog steeds een diepe kloof tussen humaniora en natuurwetenschappen, die niet overbrugd is door de sociale wetenschappen. Die kloof heeft geleid - vooral door het wegvallen van de natuurfilosofie - tot een sterk verbrokkelde universiteit (Eigen verslag van de spreker).

MEDEDELINGEN

Gedenkboek

Onder redactie van Prof. dr. H. W. von der Dunk is door een tiental auteurs een gedenkboek samengesteld. Het gedenkboek zal de geschiedenis van de RUU beschrijven in de periode 1936-1986 en sluit daarmee aan op het grote gedenkboek dat bij het 300-jarig bestaan van de RUU in 1936 werd uitgebracht. In het gedenkboek wordt aandacht besteed aan de ontwikkeling van de wetenschap, de RUU in de oorlogsjaren, studentenactiviteiten e.d. Het boek zal in maart verschijnen. Op 11 maart 1986 is, voorafgaande aan de opening van het lustrum, een symposium gewijd aan vergelijkende universiteitsgeschiedenis.

Herdenkingspenning

Rond de opening zal een herdenkingspenning 350 jaar RUU verschijnen, gewijd aan de herdenking van het 350-jarig bestaan van de RUU.

De penning wordt mede mogelijk gemaakt door de steun van de Gemeente Utrecht.

Tentoonstellingen

Gedurende de maanden mei, juni en juli 1986 zal in de Buurkerk een groots opgezette tentoonstelling te zien zijn, waar een beeld wordt gegeven van de meest interessante en mooiste stukken uit de verzamelingen van de universiteit. Diverse instituten en vakgroepen van de RUU beschikken over zeer rijke en boeiende verzamelingen van de meest uiteenlopende onderwerpen (o.a. een wereldberoemde geografische kaartenverzameling, medisch en natuurkundig instrumentarium etc.). Deze vaak unieke objecten worden echter zelden of nooit tentoongesteld. Het is de bedoeling dat voor deze gelegenheid een selectie wordt gemaakt. Aan deze tentoonstelling zal door twee professionele krachten worden vorm gegeven.

Tentoonstelling Universiteitsmuseum: 350 jaar relatie Stad-Universiteit (mei t/m augustus 1986).

Te Groningen werd van 24 februari tot 18 april 1986 een tentoonstelling gehouden, getiteld: *Gek in Groningen*, over opsluiting, behandeling en bestudering van de krankzinnigen tussen 1840 en 1950. Catalogus Universiteitsmuseum Groningen (ISBN 90 367 0013 2).

Ook verscheen er een catalogus bij de tentoonstelling gewijd aan Rud. Agricola, getiteld: *Rudolf Agricola. Gronings Humanist, 1444-1485*, ruim 100 blz., geïll., f 10,—.

In maart 1986 zal 150 jaar ingenieursopleiding aan de R.U. Gent herdacht worden. Naast een gedenkboek zal er ook een tentoonstelling worden gehouden, evenals een academische zitting. K. de Clerck wees op de grote internationale uitstraling van de Speciale Scholen voor ingenieurs en op de toevloed buitenlandse studenten in de 19e eeuw.

In 1986 wordt 350 jaar Leuvense Universitaire Centrale Bibliotheek gevierd. De viering zal gepaard gaan met een tentoonstelling, colloquia, enz. J. Roegiers wees op het feit dat thans nog slechts één boek van die oude bibliotheek in de CB Leuven berust. De andere hebben de diaspora en de twee branden van de Leuvense UB niet overleefd. De leden van de Kontaktgroep zullen hierover nog verder bericht krijgen.

In november 1986 wordt herdacht dat Erasmus 450 jaar geleden is overleden. Op een gesloten colloquium zal een van de thema's zijn: Erasmus en het hoger onderwijs. Daarnaast zullen er nog vele manifestaties van algemene aard plaatshebben. In verband hiermee wees J. Roegiers op het feit dat de Leuvense UB een groot deel van de nalatenschap van prof. M. Nauwelaerts heeft geërfd, onder meer dank zij de tussenkomst van prof. De Vroede. Deze papieren bevatten een grote massa steekkaarten met annotaties, dossiers, documenten, tot een ongepubliceerd manuscript met een Erasmus' biografie. Deze documentatie is consulteerbaar.

AANVULLING LEDENLIJST (stand 1-1-1986)*Nieuwe leden*

drs. R. A. M. Aerts, Lage der A 16a, 9718 BK Groningen
prof. dr. E. J. Ebels, Verlengde Hereweg 110, 9722 AH Groningen
mevr. prof. dr. A. Feitsma, De Boeijer 23, 9001 JJ Grouw
dr. J. Helderma, Ampèrestraat 46, 1171 BV Badhoevedorp
drs. Jos. M. M. Hermans, Nieuwe Kijk in 't Jatstraat 56, 9712 SJ Groningen
prof. dr. M. W. van Hof, Rozenburglaan 26, 3062 ED Rotterdam
prof. dr. H. H. W. Hogerzeil, Van Hogendorpstraat 18, 3581 KE Utrecht
drs. J. Kingma, Kromme Elleboog 1E, 9751 RA Haren (Gr.)
drs. A. Th. J. Koning, Bildtsestraat 1, 8913 EB Leeuwarden
mevr. drs. Th. M. Koornwinder-Wijntjes, Kuiperlaan 68, 1412 EX Naarden
dr. F. Lequin, 4e Binnenvestgracht 36, 2311 NV Leiden
prof. dr. W. Nijenhuis, Troelstralaan 94, 9722 JR Groningen
drs. B. van Poelgeest, Burg. Bakhuizenlaan 28, 2431 AA Leimuiden
prof. dr. J. Roegiers, Bibliotheek K.U.L., Mgr. Ladeuzeplein 21, 3000 Leuven,
België
mevr. drs. C. Santing, Bataviastraat 45a, 9715 KK Groningen
mevr. drs. K. Tilmans, Verlengde Hereweg 113a, 9721 AJ Groningen
H. F. Vermeulen, Groenhovenstraat 14, 2311 BT Leiden
mevr. drs. P. van Vliet, Naweg 8, 9461 BL Gieten

Adreswijzigingen

drs. G. Jensma, Petrus Hendriksstraat 59b, 9714 EC Groningen
mevr. dr. J. van Keulen, Planetenlaan 295, 9742 HK Groningen
drs. P. Vandermeersch, Goudenregenlaan 28, 9000 Gent, België
mr. C. J. D. Waal, Zwolseweg 113, 7412 AD Deventer
drs. R. Welten, Raccordement 212B, 6221 HF Maastricht
mevr. dr. O. Weijers, Vlamburg 101, 2591 AR 's-Gravenhage
mevr. E. van Wulfften Palthe - de Jong, Gerhard Hauptmanstrasse 33, 4714 Selm
BRD

ANDREAS BRUNNER

» DRAMATA SACRA «

SALZBURG 1684

SAMMELBAND DER VIERUNDZWANZIG VON 1644 BIS 1646

IN DER

INNSBRUCKER JESUITENKIRCHE IN DEUTSCHER SPRACHE

AUFGEFÜHRTEN RELIGIÖSEN DRAMEN

NACHDRUCK, MIT EINEM KRITISCHEN NACHWORT VON

JEAN-MARIE VALENTIN

Der aus Hall im Inntal stammende Andreas Brunner (1589-1650), der in erster Linie als Hofhistoriograph der Wittelsbacher bekannt ist, schrieb auch für die Bühne. Während seines Aufenthalts in Innsbruck (1637-1649/50) wurde er mit der Leitung der Bürgersodalität beauftragt. Die Schauspiele, die er in der Fastenzeit und während der Karwoche in der Jesuitenkirche der Tiroler Hauptstadt aufführen ließ, wurden in der Volkssprache verfaßt, sind aber keine "Bauernspiele", wie dies lange behauptet wurde. Es handelte sich eigentlich um eine durchaus originelle Synthese aus lebenden Bildern und rhetorisch gestalteten Dialogen. In dieser Hinsicht befinden sich Brunners Spiele im Fahrwasser des traditionellen Jesuitendramas, fallen jedoch auch mit der gerade damals einsetzenden Pflege der sogenannten Meditationen zusammen.

Durch den Rückgriff auf die deutsche Sprache und die Wahl eines weder kulturell noch soziologisch genau bestimmten Zielpublikums stellen sie ein einmaliges Phänomen dar, das sowohl für die Erforschung der *Praxis pietatis* als auch für die Kenntnis der Theatergeschichte des süddeutschen Raums von nicht zu überschender Bedeutung ist. Nicht zuletzt dürfte diese Dramensammlung für die Geschichte des katholischen Barock von Interesse sein, zumal Themen und Motive deutlich erkennen lassen, daß Brunner sich an der Entstehung und Verbreitung einer betont gegenreformatorischen, für die Massen geschriebenen Literatur in deutscher Sprache aktiv beteiligen wollte.

Nachgedruckt wird der 1684 beim Salzburger Verleger Mayr erschienene Sammelband. Im Nachwort informiert der Herausgeber, Prof. Dr. Jean-Marie Valentin (Université de Paris-Sorbonne), über Brunners Leben und Werk, bespricht die von Mayr nicht beachteten Drucke von 1648, 1649, 1652 und 1653, stellt zahlreiche Vergleiche mit anderen zeitgenössischen Werken an und versucht schließlich die *Dramata sacra* in die Literaturgeschichte einzuordnen. Das Werk ist erschienen als zehnter Band in der Reihe *Geistliche Literatur der Barockzeit (GLB). Texte und Untersuchungen*, herausgegeben von Hans Pöribacher, Professor an der Universität Nijmegen.

Amsterdam & Maarssen 1986 (APA-Holland University Press).

454; XII, 58 Seiten / pages, 5 Tafeln / plates.

Broschiert / Softbound, 18 x 12. (ISBN 90 302 1310 8)

= *Geistliche Literatur der Barockzeit (GLB) 10*

Bestellanschrift / Adresse de commande / Ordering address:

APA / POSTBUS 122 / NL-3600 AC MAARSSSEN / HOLLAND